OCTAVIAN GOGA AND THE RELIGIOUS EPITHET

Valerica Draica

Assist. Prof., PhD, University of Oradea

Abstract: Goga is one of the poets of reference of Romanian literature are present in the lyrics of many popular words and phrases, regional, archaic and neologisms. Religious elements in the vocabulary of O. Goga immediately following the popular, giving rise to a specific solemn lyrical creation. The prophetic message of his poetry is revolutionary given color, expressiveness and symbolism of words, religious epithet contributing to potentiation message sent, its militant attitude. Goga remains the last great romantic-messianic, who brought new spirit and vision of our biblical poetry.

Keywords: poet messianic religious epithet, atmosphere liturgical, poetic language, superstitions and beliefs.

Vocabularul poeziei lui Octavin Goga păstrează, în general, sensurile uzuale ale termenilor, cuvintelor şi expresiilor româneşti, poetul nu este unul dintre partizanii inovaţiilor lexicale ci, mai degrabă, creează un limbaj poetic deosebit, prin preluarea şi selectarea celor mai valoroase şi expresive elemente lexicale. Vorbind despre propria-i poezie, Goga menţiona următoarele izvoare ale creaţiei sale poetice: „primul, folclorul, limba românească vorbită în regiunea în care m-am născut, al doilea, cărţile bisericeşti, al treilea, literatura cultă.” [1]

Cei mai mulţi critici români au apreciat prezenţa elementelor din folclor şi, deopotrivă, a elementelor regionale, arhaice, dar şi neologice, în virtutea funcţiei lor estetice în context, unanimă a fost şi părerea lor că poetul a folosit, în număr mare în creaţia sa, şi cuvinte din literatura religioasă, despre care s-a spus că dau operei sale un caracter solemn şi o plasticitate deosebită.

[1] Octavian Goga, Fragmente autobiografice, în Discursuri, p. 20.

BDD-V2037 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:06 UTC)

Garabet Ibrăileanu chiar a exagerat în aprecierile sale, considerând că Octavian Goga scrie „bisericeşte”[2], iar Gheorghe Bulgăr afirma despre poetul transilvănean că scrie „într-o limbă biblică.”

Individualizarea termenilor de proveniență religioasă creştină, păgână sau care ţine de anumite catrene ce decurg din superstiţii şi credinţe populare a fost, fără îndoială, obiect de studiu pentru mai mulţi cercetători (G. Ibrăileanu, E. Lovinescu, I. Dodu Bălan, George Călinescu, G. I. Tohăneanu, T. Vianu, Şt. Munteanu, D. Irimia, I. Coteanu, D. Caracostea…). De altfel, unul dintre aceştia, Ion Dodu Bălan, a fost interesat de prezenţa elementului religios creştin în lirica lui O. Goga, remarcând frecvenţa mare şi insistentă a acestor elemente, fără a reprezenta expresia unor sentimente mistice sau a unei sărăcii verbale, elementul religios având, în poezia lui Goga, „o funcţie strict estetică şi nicidecum una gnoseologică.”[3]
Criticul român a clasificat termenii religioşi, din poezia lui Goga, după criteriul provenienţei, în: biblici, din practica religioasă, din sfera cinului bisericesc, clamaţii şi invocaţii liturgice, termeni cu funcţie estetică, întâlniţi, de altfel, şi în poezia romantică, şi care îl situează pe Goga drept ultimul mare romantic-mesianic, în poezia românească, el aducând nou spiritul şi viziunea biblică.

Fondul lexical religios este reprezentativ la Goga, încercăm o înşiruie a celor mai frecvente cuvinte folosite:
adormit (mort)*, arhanghel, arminden, aureolă, agheasmă, alai, altar, apostol, apoteoză, arătare, aureolă, balaur, bine, binecuvântare, biserică, bisericuţă, blestem, blestema, blestemat (ă), bobotează, bocet, botez, canon, cantor, capişte, cardinal, catapeteasmă, catedrală, cavou, cădelniţă, ceaslov, centaur, cer* (providenţă), *ceresc* (divin), *chilie, chiliuţă, cioclu, cântare, cântăreţ* (care cântă în serviciile religioase), *cleric, clopot, clopotniţă, colindă, crai, crainic, crede, credinţă, creştinesc, crez, criptă, cruce, cucernic, cucernicie, cumineca, cuminecătură, cununa, cumnat, cununie, cuvânta, cuvios, dar, dascăl, demon, danie, desface, a dezlega, domn, drac, drept, dric, duh, duhovnic, Dumnezeu, ecumenic, egumen, eres, evanghelist, evlavie, fecioară* (Maica Domnului), *fermecat, Florii, funerar, giulgiu, groapă* (mormânt), *har, hărăzi, himeră* (monstru în mitologia greacă), *hirotonie, iad, icoană, iconiţă, iertare, ispită, a închina* (a-şi face semnul crucii), *închipuire, a îngropa, a înmormânta, înmormântare, înviere, a jeli, jertfelnic, jelit, jura, lege, lespede, limbă* (a clopotului), *liturghie, locaş* (biserică), *logofăt* (diac), *mag, magic, maică* (Maica Sfântă),

[2] G. Ibrăileanu, Studii de istoria limbii române literare, p. 132.
[3] Ion Dodu Bălan, În intimitatea laboratorului poetic, în Octavian Goga, pp. 309-321.

BDD-V2037 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:06 UTC)

măicuţă (călugăriţă), *măiestru* (înzestrat cu puteri magice), *mânăstire, mesia, milostiv, mir, mântuire, mântuitor* (Iisus Hristos), *molitvelnic, mormânt*, *mortuar, moş* (Moş Crăciun), *mucenic, muceniţă*, *născătoare*, (Fecioara Maria), *năzdrăvan* (cu puteri neobişnuite), *nefiinţă, nenoroc, nimfă, noroc, norod* (credincios unei eparhii), *nuntă, nunţi, nupţial, odăjdii, odor* (obiect preţios de cult), *osândă* (blestem), *pace, paşti, patrafir, păcat, păcătui, păcătuire, păgân(ă), părinte* (Dumnezeu), *pocăit(ă), popă*, *popor* (credincioşii aceluiaşi cult), *post*, *potir*, *pravilă, praznic, prăznui, preacurată* (Fecioara Maria), *preapure*, *preot*, *prevestire*, *profet*, *profeţi, profeţie, prohodi, pronie, proroc, psalmodie, psaltire, rai, răstignire, răstignit(ă), rău* (nefast), *rost* (menire), *rugă, rugăciune, sarcofag*, *satir* (divintate rustică greacă), *scrie* (a hărăzi), *scriptură, serafim, sfinţenie, sfinţi, sfinţit(ă), sfinx, sfânt, sicriu, sihastru, sinod, slujbă, a sluji, smerit, soartă, a spovedi, stăpân* (Dumnezeu), *strană, strigoi, suflet, tămâie, templu*, *toacă, treime* (uniune spirituală mistică), *tron, tropar, turlă, turn, ţintirim, umbră, urmă, ursit(ă), ursitoare, utrenie, vamă, vecernie, vedenie, veghe, vrăji, zeu, zână, zmeu, zodie.*

În acest fond religios se încadrează şi expresiile:

a da liturghie, a-i fi dat, a-i fi scris, a-ţi face cruce, Dumnezeu să-l ierte!, pace vouă!, de viaţă dătătorul (Dumnezeu), *Tatăl nostru* (numele rugăciunii), *sub glie* (în mormânt), *lumile de veci* (lumea de apoi), *postul mare, de sus* (de la Dumnezeu), la care se adaugă termenii, parabolele, invocaţiile liturgice şi numele proprii din *Biblie (Abel, Cain, Calvar, Cana Galileii, Canaan, Crăciun, Cristos, Gomora, Ilie, Isaiia, Isus, Magdalena, Maria, Nazaret, Nazarineanul, Palestina, Satana, Sânpetru, Vasile, Vatican).*

Pentru a sugera culoarea locală, poetul întrebuinţează nume exotice, mitologice: *Astrata, Babilon, Bizanţ, Halicarnas, Ilion, Marea Moartă, Ramses, Sahara*..., conferind versurilor o rezonanţă particulară, după cum variantele numelor proprii evidenţiază caracterul emoţional stilistic: *Avel, Laie, Neculai, Vasile*...; de două ori numele propriu *Cristos* apare *Crist*, din raţiuni de ritm.

O situaţie aparte o prezintă substantivele comune scrise cu majusculă, care adaugă conţinutului un plus de semnificaţie şi afectivitate:

„Vine *Amurgul* de pe munte”;

„Doarme leneş craiul *Soare*”;

„A-nţeles durerea *Lunii*”;

„Blând zâmbirea-ar *Milostivul*”;

„Prin graiul lui vorbea *Mântuitorul*”;

BDD-V2037 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:06 UTC)

„Nu v-a dat dreptul *Cel-de-sus*";

„Şi de-acolo ştie *Moşul*";

„Azi de s-ar naşte alt *Mesia*"…

Epitetul este figura de stil cea mai frecvent utilizată de Octavian Goga. Sursa epitetului, definitorie pentru poezia lui Goga, este elementul lexical religios, cu toate că epitetele, provenind din tradiţia literară, se detaşează ca număr. Epitetele religioase se impun însă, printr-o mare frecvenţă, dar mai ales prin relieful, tensiunea şi forţa pe care le conferă imaginilor. Energia şi vitalitatea, monumentalitatea, dimensiunea adâncă temporală şi spaţială, pe care aceste epitete le-au imprimat versului, se datorează travaliului stilistic al poetului care încearcă să le monteze în tipare noi, prin numeroase procedee, dintre care sunt de amintit antepunerea, postpunerea,concomitenţa antepunerii şi postpunerii pe lângă acelaşi determinat şi care marchează, în context, o dinamizare profundă. Paradoxal, însă, epitetul religios nu creează, la Goga, o poezie cu caracter mistic – religios, ci o poezie militantă, el generând o putere evocatoare, fără precedent în lirica românească, o valoare expresivă majoră, deschizând spaţiului orizonturi nebănuite şi sugerând perspectiva vechimii.

Între epitetele cu cea mai mare frecvenţă se numără:
sfânt, bătrân, albastru, senin, curat, cărunt, pribeag, mândru, deşert, mort, alb, blând, înfricoşat, negru, păgân, stins, sfios, tainic, vechi, vitreg, înduioşat, înfiorat, măreţ, mut, pierdut, preacurat, tremurător etc.

Epitetul cu cea mai mare frecvenţă în volumul de debut este *sfânt*, de provenienţă religioasă creştină, care, alături de alte epitete: *păgân, cucernic, preacurat, milostiv, smerit, curios, fariseu, sfinţit* etc. – indică la Goga nu numai o sursă aparte a creaţiei, dar şi o expresivitate şi un dramatism de profunzimi neatinse până la el.

Epitetul *sfânt* determină noţiuni ca: *trudă, seninătate, raze, lege, răzbunare, grai, clipă, lacrimi, frică, Dumnezeu, duminică, cântare, voievod, dreaptă, spadă, oţele, cer, melodie, oftare, maică, liturghie, temei, văpaie, preacurată, sol, cuvânt* etc.

Alte noţiuni sacralizate, înnobilate, stări morale în majoritatea lor, iradiază în context o mare forţă lăuntrică: *sfânta lui seninătate, cununa razelor lui sfinte, truda cea mai sfântă, sfinţiţi copiii* (Plugarii); *sfânta noastră lege* (Oltul); *clipa răzbunării sfinte* (Apostolul); *prinosul lacrimilor sfinte, sfântă frică* (Dăscăliţa); *praznicul sfintei Dumineci* (Zadarnic); *Dumnezeu cel sfânt şi mare, cântare sfântă* (În codru); *sfinte voievoade, sfânta ta dreaptă, spada ta sfântă, văduvite zac sfintele tale oţele* (De la noi); *cerul sfânt, sfânta ei chemare, o melodie sfântă* (Cântăreţilor de la oraş); *trăi-va pribeagă oftarea ta sfântă* (Lăutarul); *poza*

BDD-V2037 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:06 UTC)

Maicii Sfinte (Cântece); *sfânta liturghie* (Ruga mamei*); zburdălnicia voastră sfântă* (Copiilor); *temeiul sfânt* (Învins); *cutremurat de clipa asta sfântă, sfântă preacurată, solul sfânt, cuvântul sfânt* (Clăcaşii) etc.

Ca sector lexical individualizat, elementul religios se situează imediat după cel popular, nefiind însă covârşitor, importanţa sa manifestându-se în crearea *atmosferei liturgice*, a acelei *solemnităţi specifice* creaţiei sale lirice.

Având în vedere exemplificările de până aici, putem conchide că *epitetul religios* contribuie, la Goga, la intensificarea mesajului, a atitudinii sale militante, reliefându-i *glasul de aramă*. Mesianismul, mesajul profetic-revoluţionar al poeziei lui Goga este susţinut, în primul rând, de materialitatea şi culoarea, expresivitatea şi simbolismul cuvintelor-substantive şi mai puţin de *vivacitatea* pe care o introduce verbul.

BIBLIOGRAFIE:

I. Dodu Bălan, *Octavian Goga*, Buc., Ed. Tineretului, 1966

Gh. Bulgăr, *Studii de stilistică şi limbă literară*, Buc., EDP, 1971

I. Buzaşi, *Poezia religioasă românească*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2003

D. Caracostea, *Expresivitatea limbii române*, Iaşi, Ed. Polirom, 2000

V. Draica, *Limbă, expresivitate şi stil în lirica religioasă*, Petroşani, Editura Universitas, 2005

O. Goga, *Discursuri*, Buc., Ed. Cartea Românească, 1934

O. Goga, *Poezii*, Buc., Ed. Vestala, 1997

Mircea Goga, *Lexicul şi structura stilului în poezia lui Octavian Goga*, Buc., Ed. Minerva, 1989

G. Ibrăileanu, *Studii literare*, Buc., Ed. Cartea Românească, 1967.

D. Irimia, *Introducere în stilistică*, Iaşi, Ed. Polirom, 1999

BDD-V2037 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:06 UTC)